

„...moje *legendárium* [tj. sbírka legend], z nich zvláště *Pád Númenoru*, který řadím hned za *Pána Prstenů*, je založen na představě, že lidé jsou ze své podstaty smrtelní a nesmí se pokoušet, dokud mají tělo, stát se „nesmrtelnými“.“

K tomu připojil poznámku pod čarou:

„To, že se zde smrtelnost pokládá za zvláštní Boží dar Druhému rodu Děti (*Eruhíni*, Děti Jednoho Boha) a ne trest za Pád, můžete nazvat „špatnou teologií“. Tak tomu může být v prvotním světě; tato představa je však schopná osvětlit pravdu, a tak se může stát oprávněným základem legend.“

A opět v jiném dopise z roku 1954 otci Robertu Murrayovi (*Dopisy*, č. 156) napsal:

„Ale mytologický pohled na Pád Númenoru je, že Smrt — pouhá krátkověkost — není trestem za Pád, nýbrž nedílnou biologickou součástí lidské přirozenosti (a proto také duchovní, protože tělo a duše jsou v jednotě).“

Proto se mi zdá nescadné interpretovat myšlenky mého otce v *Athrabeth Finrod ah Andreth* a já to nejsem schopen vyřešit. Je škoda, že otázky, kterými útržek začal, jsou tak elipticky vyjádřeny, zvláště slova: *Already it is (if inevitably) too like a parody of Christianity*. Samozřejmě nemluvil o legendě o Pádu; jasně řekl, že uvedením takové legendy by se „to“ — snad *Athrabeth* — podobalo (nevyhnutelně) parodii na křesťanství.

Mluvil snad tedy o překvapivé koncepci „Velké naděje lidí“, jak je nazvána v útržku A, nebo „Dávné naději“, jak je nazývána v konečném textu — že Eru sám vstoupí do Ardy a postaví se Melkorovu zlu? V *Komentáři* je tato pasáž rozvedena: „Finrod (...) možná dojde až k předpokladu, že Eruův příchod, pokud se uskuteční, se bude v první řadě týkat lidí. To jest, možná dojde k novému tušení nebo vizi, že Eru přijde *vtělen do lidské podoby*.“ — ač otec dodal: „O tom se samozřejmě *Athrabeth* nezmiňuje.“ Ale to určitě není parodie a už vůbec ne paralela; je to rozšíření „teologie“ Ardy, ač je podáno jen ve formě vize, naděje či proroctví, do výhradní a ústřední myšlenky křesťanské víry; a je to i zjevná výzva názoru mého otce (v dopise z r. 1951) o tom, že je nutné omezoval „morální a věroučné pravdy (nebo pomýlení)“ v Druhotném světě.

jsme, a vy jste takoví, jakými se nám jevíte, není to způsobeno žádným naším činem ani naší touhou a váš smutek nás netěší a ani nesytí naši pýchu. Jen jediný by mohl říct něco jiného: Nepřítel, kterého nejmenujete.

Vyvaruj se plev mezi svým zrnem, Andreth. Zrádné mohou být lži Nepřítele, které podporující závist živí nenávist. Ne každý hlas, který promlouvá zpoza temnoty, oznamuje pravdu těm, kdo jsou ochotni naslouchat jeho podivným sdělením.

Ale kdo vás tak zranil? Kdo na vás seslal smrt? Melkor, to je jasné, z toho, co jsi sama řekla, nebo jakkoli ho nazýváš v tajnosti. Protože mluvíš o Smrti a o jeho Stínu, jako by to bylo totéž, a jako by uprchnout před Stínem bylo totéž jako uprchnout před Smrtí.

Ale to jsou dvě různé věci, Andreth. Myslím si to proto, že se smrt dotýká všeho v tomto světě, který nestvořil on, ale někdo Jiný. Ne, *smrt* je jméno, které dáváme něčemu, co on pokazil, a proto nám připadá zlé; ale nezkažené by znělo dobře.“⁴

„Co vy víte o smrti! Nebojíte se jí, protože ji neznáte,“ řekla Andreth.

„Už jsme se s ní setkali a bojíme se jí,“ odpověděl Finrod. „I my můžeme zemřít, Andreth, a umíráme. Otec mého otce byl krutě zabit a mnozí ho následovali, vyhnanci noci, na nemilosrdných ledových pláních, na nenasytném moři. A i ve Středozemi umíráme, ohněm a kouřem, jedy a ostrými čepeli v bitvách. Fëanor zemřel a Fingolfin byl rozdrčen Morgothovým nohama.“⁶

A proč jsme to všechno dělali? Abychom porazili Stín, a pokud to není možné, abychom ho aspoň zadrželi, aby se nerozšířil po celé Středozemi; abychom ochránili Děti Eruovy, Andreth, všechny Děti a nejen hrdé Eldar.“

„Slyšela jsem,“ řekla Andreth, „že jste bojovali hlavně proto, abyste získali zpět poklad, který vám Nepřítel uloupil. Ale možná, že Finarfinův dům není zajedno s Fëanorovými syny. Nicméně přes všechnu vaši odvahu opakují: Co vy víte o smrti? Může pro vás znamenat bolest, hořkost a ztrátu — ale jenom dočasně, jako malý odklad blahobyty, pokud je pravda, co jsem slyšela. Víte totiž, že ačkoli umíráte, neopouštíte svět, a že se můžete zase vrátit k životu.“

U nás je to jiné. Když umíráme, tak skutečně umíráme, a odcházíme, abychom se už nikdy nevrátili. Smrt je pro nás nejzazší konec a nenapravitelná ztráta. Hnuší se mi to a kromě toho je nespravedlivé, že se to děje právě nám.“

„Ten rozdíl chápu,“ řekl Finrod. „Chceš říci, že jsou dvě různé smrti — jedna znamená škodu a ztrátu, ale ne úplný konec, kdežto druhá je konec bez náhrady a Quendi jsou stíženi jen tou první?“

„Ano, ale je tu ještě jeden rozdíl,“ řekla Andreth. „Ta první je úder, který dopadá pouhou náhodou a kterému se můžeš vyhnout, jsi-li odvážný